Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

OKULÖNCESİ ÇOCUKLARININ SEVGİ KAVRAMINA İLİŞKİN RESİMLERİNİN ANALİZİ

Gülbin Zeren NALİNCİ[1]
Şenay YAPICI[2]
Mehmet YAPICI[3]

[1]Doç. Dr., Amasya Üniversitesi, gulbinzeren72@gmail.com, ORCID: 0000-0001-6873-4551
[2]Dr. Öğr. Üyesi, Amasya Üniversitesi, senayyapici@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9014-8150
[3]Öğr. Grv., Amasya Üniversitesi, myapici69@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8442-9239

Nalinci, Gülbin Zeren; Yapıcı, Şenay ve Yapıcı, Mehmet. "Okulöncesi Çocuklarının Sevgi Kavramına İlişkin Resimlerinin Analizi". ulakbilge, 86 (2023 Temmuz): s. 601–615. doi: 10.7816/ulakbilge-11-86-07

ÖZ

Sevgi, insanın duygusal ve bilişsel gelişimi açısından en temel faktör olarak düşünülmektedir. Sevgi insanın doğduğu andan itibaren öğrendiği bir sosyalleşmedir. Çocukluk döneminde sevgi ile büyütülen insanlar mutlu yetişkinlere dönüşürler. Bu nedenle çocukluk dönemi kritik bir dönemdir. Bu dönemin önemli bir kısmı okulöncesi dönemde geçmektedir. Okulöncesi çocuklarına sevgi kavramını öğretmek, kişilik gelişimi açısından önemli bir destek olarak düşünülmelidir. Çocuklara sevgi dolu bir ortam sunmak, duygularını ifade etmelerine ve başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olmak gerekir. Ayrıca empati becerilerini geliştirmek ve diğer insanlarla ilişkilerini olumlu bir şekilde yönlendirmek hedeflenmelidir. Bu çalışmada, okulöncesi dönemdeki 5-6 yaş grubundaki çocukların sevgi temalı resimleri analiz edilmektedir. Nitel bir araştırma olan bu çalışmada; resimlerin tematik analizi yapılmaktadır. Yapılan tematik analize göre; çocuk resimlerindeki temel figürlerin, ev, bulut, insan, güneş, aile, doğa ve kalp olduğu görülmektedir. Çocukların, resimlerinde sarı, kırmızı, mavi, yeşil, turuncu, pembe, kahverengi, siyah ve mor renkleri kullandıkları görülmektedir. Çocukların resimlerindeki sevgi temasını resmederken, figür ve renkleri uyumlu olarak kullandıkları söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi, sevgi, resim, tematik analiz

Makale Bilgisi:
Geliş: 3 Şubat 2023 Düzeltme: 16 Mart 2023 Kabul: 2 Nisan 2023

© 2023 ulakbilge. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Sevgi, derin bir duygusal bağ, şefkat, özveri, hoşgörü ve kabul etme hissiyle nitelendirilen bir duygudur. Sevgi, insanlar arasındaki ilişkilerde temel bir etken olarak, insanların birbirlerini anlamalarını, desteklemelerini ve değer vermelerini sağlar. Sevgi, birçok farklı şekilde ifade edilebilir. Bir kişiye sevgi duyduğunuzda, onunla ilgilenir, ona zaman ayırır, onu dinler, ihtiyaçlarını ve isteklerini dikkate alır ve ona destek olursunuz. Sevgi, karşılıklı olarak güven ve saygı üzerine kurulan sağlıklı ilişkilerin temelidir.

E. Fromm'a göre (1994) sevgi, bir durum veya duygu değil, bir eylem ve tutumdur. Sevgi, sevilen kişiye yönelik pozitif davranışlarla ifade edilir. Bu davranışlar, saygı, ilgi, anlayış, empati, hoşgörü, cömertlik ve özen gibi sevgi dolu tutumları içerir. Sevgi, aktif bir süreçtir: Sevgi, sürekli bir çaba gerektirir. Fromm'a göre, sevgi bir etkinliktir ve sevgiyi sürdürmek için sürekli olarak çaba göstermek gerekir. Sevgi, karşılıklı ilişkilerde aktif olarak beslenmeli, ifade edilmeli ve gösterilmelidir. Fromm, sevginin insanların özgürlüğünü destekleyen bir güç olduğunu savunur. Sevgi, insanların kendi potansiyellerini gerçekleştirmelerine, bireysel farklılıklarını kabul etmelerine ve kendi benliklerini tam olarak ifade etmelerine olanak tanır. Sevgi, birlikte olmayı içerir, insanlar sevdikleri kişilerle bağlantı kurmak, onlarla birlikte olmak ve bir araya gelmek isterler. Sevgi, yalnızlık hissini azaltır ve insanları birbirine bağlar. Sevgi, kendini başkalarına adama anlamına gelir. Fromm'a göre, sevgi insanın doğasında var olan bir potansiyeldir ve sevgiyi yaşamak, insanın tam anlamıyla insani olmasını gerektirir. Ona göre, sevgi, insanların mutluluk ve anlam arayışında temel bir rol oynar.

Maslow'a göre (1970), insanlar fizyolojik ihtiyaçları (yiyecek, su, barınma gibi) karşılandıktan sonra güvenlik ihtiyaçlarına (emniyet, istikrar, güven) yönelirler. Güvenlik ihtiyaçları karşılandığında, insanlar sıradaki ihtiyaç olan sosyal ihtiyaçlara doğru ilerlerler. Bu sosyal ihtiyaçlar, sevgi, ait olma, kabul görme, ilişkiler kurma ve aidiyet duygusuyla ilgilidir. Maslow'a göre, insanlar sevgi ve ait olma ihtiyaçlarını karşıladıklarında, duygusal bağlantılar kurarlar, sevdikleri insanlarla ilişkiler kurarlar ve bir topluluğa ait olduklarını hissederler. Bu, sevginin anlamının insanların ilişkilerinde bağlılık, kabul, sevgi ve aidiyet duygusu bulmasına dayandığı anlamına gelir. İnsanların kendini gerçekleştirmeleri için sevgi ve ait olma ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Sevgi ve ait olma hissi, insanların kendilerini ifade etmelerini, başkalarıyla bağlantı kurmalarını ve potansiyellerini keşfetmelerini sağlar. Sevgi, aile içinde, romantik ilişkilerde, arkadaşlıkta ve toplumda önemli bir rol oynar. Sevgi, insanların birbirlerine karşı anlayışlı olmalarını, fedakârlık yapmalarını ve birlikte güzel anılar yaratmalarını sağlar. Ayrıca, sevgi insanların duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasına yardımcı olur, mutluluk ve memnuniyet hissi verir. Aynı zamanda empati, cömertlik, hoşgörü ve affetme gibi değerleri içerir. Sevgi dolu bir şekilde davranmak, başkalarına saygı göstermek ve onları kabul etmek, daha anlayışlı ve bağlı bir toplumun oluşmasına katkıda bulunur. Sevgi insanın doğduğu andan itibaren toplumsal yapının içinde sosyalleşerek öğrendiği bir duygudur. Sevginin öğrenilmesinde çocukluk yaşantıları çok önemlidir. Çocuk; önce ailede sonra okulda sevgi duygusuyla karşılaştıkça gelişir, insanlaşır. Okul yaşantıları açısından okulöncesi özel bir öneme sahiptir. Çocukların sevgiyi öğrendikleri önemli yerlerden biri akranlarıdır. Sevgiyi çevrelerindeki diğer çocuklarla etkileşimlerinde ve oyunlarında öğrenirler. Arkadaşlarıyla paylaşma, yardımlaşma, anlayış gösterme ve empati kurma gibi davranışlar, çocuklara sevginin önemini ve nasıl uygulanabileceğini gösterir. Bu nedenle, akran grupları ve okul yaşantıları sevgiye anlam yüklenmesi ve öğrenilmesinde çok önemli toplumsal yapılardır. Anne/babalar, öğretmenler ve diğer yetişkinler de çocuklara sevgi kavramını öğretmek ve onlara nasıl sevgi dolu bir şekilde davranacaklarını göstermekle sorumludurlar. Bu da çocuklara sevgiyi ifade etmenin farklı yollarını öğretmek, empati kurma becerilerini geliştirmek ve sevgi dolu ilişkilerin nasıl inşa edileceğini modellemek anlamına gelir. Okulöncesi çocukları, sevgi kavramını genellikle duygusal bir bağ, ilgi, şefkat ve yakınlık olarak anlarlar. Bu çocuklar, sevgi kavramını çevrelerindeki insanlarla ilişkilerinde deneyimleyerek ve gözlemleyerek öğrenirler. Okulöncesi çocukları için sevgi, anneleri, babaları, kardeşleri, aile üyeleri, öğretmenleri ve arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde hissettikleri sıcaklık, ilgi ve özen anlamına gelmektedir. Onlar için sevgi, kendilerine dikkat gösteren ve ihtiyaçlarını karşılayan kişilere duydukları güvenden ve memnuniyetten kaynaklanır. Okulöncesindeki çocuklar, sevgiyi jestler, sarılmalar, öpücükler ve sözlerle ifade edilen sevgi dolu davranışlar olarak algılarlar. Sevdikleri insanların onlarla zaman geçirmesi, oyun oynaması, onları dinlemesi ve anlaması da sevgiyle ilişkilendirdikleri şeyler arasındadır. Okulöncesi çocuklarına sevgi kavramını öğretmek, onlara duygusal olarak destek olmanın yanı sıra, sevgiyi göstermek ve paylaşmak için fırsatlar yaratmak anlamına gelir. Bu, çocuklara sevgi dolu bir ortam sunmak, duygularını ifade etmelerine ve başkalarının duygularını anlamalarına yardımcı olmak, empati becerilerini geliştirmek ve diğer insanlarla ilişkilerini olumlu bir şekilde

yönlendirmek gerekir. Bu çalışmada, 5-6 yaş okulöncesi çocuklarının sevgi teması üzerinden çizdikleri resimler analiz edilerek, çocukların sevgi kavramını nasıl yapılandırdıkları betimlenmektedir.

Çocukta Çizgisel Gelişim

Çocuk resimlerinin analizinde genel kabul görmüş en çok bilinen kuram; Lowenfeld'in hiyerarşik (sistematik) çizgisel gelişim kuramıdır (Kırışoğlu 1991). Viktor Lowenfeld (1903-1960) tarafından 1947 yılında geliştirilen "sanatsal gelişim evreleri" kuramı, 2-13/14 yaş arası dönemi kapsamaktadır (Linderman 1997, Kutluer 2015). Bu evreler şunlardır: karalama evresi (2-4 yaş), şema öncesi dönem (4-7 yaş), şematik dönem (7 -9 yaş), gerçeği çizme dönemi (9-11 yaş) ve sahte gerçekçilik dönemi /mantık çağı (11-13 yaş) (Kırışoğlu 1998, Yavuzer 1992). Çocuklarda çizgisel gelişim, çocuğun çizim becerilerinin zaman içindeki ilerlemesini ifade eder. Bu gelişim sürecinde çocuk, çizimlerindeki karmaşıklık, detay düzeyi, figürlerin ve objelerin doğruluğu gibi alanlarda ilerleme gösterir. Genellikle çocuklar yaklaşık 2-3 yaşından itibaren çizim yapmaya başlarlar. İlk başlarda çizimleri basit çizgilerden oluşurken, zamanla daha karmaşık şekiller ve figürler çizebilmeye başlarlar. İlerleyen dönemlerde çocuklar çizimlerinde daha fazla ayrıntı eklemeye başlar ve renk kullanımı da giderek zenginleşir (San 1979, Kırışoğlu 1991, Roland 1995, Linderman, 1997). 5-6 yaş çocukları V. Lowenfeld tarafından geliştirilen "sanatsal gelişim evreleri" kuramının, şema öncesi döneminde (4-7 yaş) yer almaktadırlar. Dört yaşından itibaren çocuklar (yetişkinler tarafından) tanınabilecek şeyler çizmeye başlarlar. Bu çizimlerin neler olduğunu ayırt etmek bazen oldukça zordur. Ancak beş yaş civarında, çizimlerdeki; insan, eşya da ağaçlar tanınır hale gelmeye başlar.Altı yaş civarında, biçimler ve şekiller konulu (belli bir temada) olmaya başlar(Yavuzer 1992).

Bu dönem bilişsel gelişim açısından işlem öncesi dönemin bir parçasıdır. Çocuk, tek bir özelliğe göre sınıflama yapar, nesne ve varlıkları sembolleştirerek öğrenir. Oyunlarında sosyal yaşamı taklit eder. Birden fazla özellik üzerinde bilişsel işlem yapabilir.Nesneler arasında sıralama yapabilir, monologdan etkileşimli olmayan iletişime geçilir, Artifikalist (yapaycılık) düşünme başlar. Olgu ve olaylar yakınındaki kişilerden kaynaklanıyorsa; duygusal olarak (acı ve sevinç olarak) etkilenir, üzerinde basit ve yüzeysel neden-sonuç ilişkileri kurabilir (Yapıcı ve Yapıcı 2010). Çocuğun resimlerinde, ne olduğu tam olarak anlaşılamasa da; çocuğun iç dünyasını çizime yansıtmaya başladığı dönem şema öncesi dönemdir. Bu dönem resimlerinden elde edilen verilerin (diğer verilerle birlikte) yorumlanması ve değerlendirilmesinin, çocuğun gelişiminin desteklenmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir (Nalinci ve Yapıcı 2020). Lowenfeld'e göre bu dönemdeki çocuk resim yapma, düşünme ve gerçek arasındaki ilişkileri keşfetmeye başlamaktadır (Malchiodi 1998). Ayrıca, bu dönemde giderek artan düzeyde başlayan sosyalleşme sürecinin de (zengin uyarıcı çevre) çocuğun bilişsel/duyuşsal gelişimini hızlandırarak, çizgisel gelişimine (dolayısıyla resmine) önemli katkılar sağladığı söylenebilir (Nalinci ve Yapıcı 2020).

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma, nitel araştırma desenlerinden olan doküman analizidir. Doküman analizi, doğrulanabilir verileri toplamak amacıyla mevcut kaynakların sistematik olarak incelenmesidir. Doküman analizi, birçok farklı kaynaktan elde edilen belgelerin sistemli bir şekilde incelenmesini içerir. Bu belgeler, kitaplar, dergiler, mektuplar, günlükler, gazete makaleleri, resmi kayıtlar, raporlar, sosyal medya paylaşımları, web siteleri, bloglar veya diğer yazılı materyaller olabilir. (Watkins vd. 2012). Araştırmanın çalışma grubu oluşturulurken amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda amaç, araştırma problemi hakkında en kapsamlı bilgiyi vereceği düşünülen katılımcılardan amaçlı örnekleme yoluyla maksimum bilgiyi elde etmek olmalıdır. Amaçlı örnekleme, araştırmacının belirli bir ölçüt veya özelliğe sahip olan katılımcıları seçme özgürlüğüne sahip olduğu bir örnekleme yöntemidir. Araştırmacı, araştırma sorusuna veya hedeflerine en iyi cevap verecek katılımcıları seçmeyi hedefler (Brinkmann 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde bir devlet okulunun okulöncesi sınıfında bulunan 5-6 yaş grubu 24 (13 kız, 11 erkek) öğrenciler oluşturmuştur. Görsel sanat etkinliği saatlerinde istekli olan çocuklara sevgi kavramı anlatılarak resme aktarmaları istenmiştir. Uygulama, araştırmacıların gözlemci olduğu ortamda, ilgili grubun öğretmeni tarafından çocukların bilişsel ve duyuşsal düzeyine uygun olarak hazırlanan araştırma yönergesi sözel olarak ifade edilerek Mayıs 2023'de yapılmıştır.

Araştırma yönergesi Ek 1'de yer almaktadır. Araştırma yönergesinin 5—6 yaş çocuklarının bilişsel ve duyuşsal düzeyine uygunluğu, okulöncesi ve eğitim psikolojisi alanından iki öğretim üyesinden uzman görüşü alınarak teyit edilmiştir. Bu araştırmadaki veriler uygulamaya katılan çocukların resimlerden elde edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler, öğrencilerin yaptıkları resimlerin analiz edilmesiyle elde edilmiştir. Resimlerin analizinde, "çizgisel gelişime uygunluk, kompozisyon, renk kullanımı ve resimlerdeki figürler" başlıkları üzerinden veriler sınıflandırılarak elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Bu çalışmada tematik analiz yapılmaktadır. Nitel araştırmada tematik analiz, bir doküman veya veri seti içindeki temaları tanımlama, sınıflandırma ve analiz etme sürecidir. Bu analiz yöntemi, belgelerdeki tekrarlanan düşünceleri, anlamları, motifleri veya desenleri ortaya çıkararak araştırma sorularını yanıtlamayı ve bağlamı derinlemesine anlamayı hedefler. Tematik analiz, bir doküman veya veri setinin sistematik bir şekilde incelenmesini içerir (Boyatzis 1998). Araştırmanın geçerlik ve güvenirliğini sağlamak amacıyla; araştırmacılar öznel yargılardan ve varsayımlardan uzak olmaya titizlikle özen göstermiştir. Kişisel yargılar yansıtılmadan durum betimlemesi yapılarak mevcut durum ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla araştırma süreci ve veriler ayrıntılı bir şekilde betimlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın tüm ham verileri gerektiğinde incelenebilmesi amacıyla saklanmıştır.

Bulgular

Çizgisel Gelişime Uygunluk Açısından Bulgular

Çocukların resimleri çizgisel gelişim açısından incelendiğinde, resimlerin düzeye uygun olduğu söylenebilir. Şema öncesi dönemdeki çocuk resimlerinde yer alan figürlerin çizimi yapılan şeyi çağrıştırıyorsa yeterlidir. Örneğin bir üçgenin tepesinde bir yuvarlak varsa, yandan iki çizgi uzanıyorsa, üçgenin altında diklemesini iki çizgi varsa, bu; insan çizimi olarak kabul edilebilir.

Çocuk Resimlerindeki Kompozisyona İlişkin Bulgular

Çocuklar genellikle kendiliğinden ve doğal bir şekilde resim yaparlar, bu nedenle kompozisyon ilkelerine tam olarak hakim olmayabilirler. Bununla birlikte, çocukların resimlerinde de kompozisyon unsurları mevcut olabilir. Örneğin, bir çocuğun resminde ana nesne veya figürün odak noktası olduğu belirgin bir yerleşim olabilir. Ayrıca, çocuklar resimlerinde boyutlarına ve önemlerine göre nesneleri yerleştirme eğiliminde olabilirler. Çocuk resimlerinde kompozisyon, resimdeki nesnelerin düzeni, renk kullanımı, denge ve oranlar gibi temel unsurları içerir. Ayrıca çocukların duygusal ifadelerini yansıtan bir kompozisyon da bulunabilir. Örneğin, bir çocuğun resmindeki renk seçimi veya nesneler arasındaki ilişki, duygusal bir anlatıma işaret edebilir (Mülayım 1994, Ersoy 1995, Bigalı 1999, Turani 2000, Grill ve Scanlon 2003). Çalışma grubunda yer alan çocukların resimlerine kompozisyon açısından bakıldığında, uygun olduğu söylenebilir.

Çocuk Resimlerindeki Figürlere İlişkin Bulgular

Resimde "figür", genellikle insanlar, hayvanlar veya nesneler gibi somut bir varlığı temsil eden ana unsurları ifade eder. Bir resimde figürler, resmin odak noktası olarak işlev görebilir ve genellikle diğer unsurlarla etkileşim halindedir.

Tablo 1. Çocuk resimlerindeki figürlerin frekans ve yüzdesi

Figürler	frekans	yüzde
Ev	19	79
Bulut	19	79
Güneş	19	79
İnsan	18	75
Aile	16	66
Doğa	10	41
Kalp	8	33

Çalışmada yer alan resimlerdeki figürler; ev, bulut ve güneş % 79 oranında yer alırken, insan % 75, aile % 66, doğa % 42 , kalp % 33 olarak yer almaktadır. Okulöncesi çocuklarının çizimlerindeki ev figürü (% 79); güvenlik, aitlik ve huzur anlamında yorumlanabilir. Bununla birlikte, ev çiziminin büyüklüğü/küçüklüğü canlı renklerle mi yoksa karanlık renklerle mi çizildiği çocuğun duygu durumu hakkında yaklaşık fikirler verebilir. Bu bağlamda, çocukların ev çizimlerine bakıldığında; ev çizimlerinin sevgi, huzur ve güven olarak yorumlanabilecek sıcak ve canlı renklerle resmedildiği ileri sürülebilir. Resim 7 ve Resim 20'de yer alan ev figürlerinin ise yukarıdaki olumlu bağlamdan ayrıldığı düşünülmektedir. Her iki resimde de ev figürünün karmaşık ve olumsuz duyguları temsil ettiği düşünülmektedir.

Resim 7

Resim 20

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki bulut çizimi (% 79); çocukların hayal gücünü ve yaratıcılığını yansıtabilir. Bulutları resimlerde kullanarak çocuk kendi düşüncelerini, hayallerini ve hikayelerini, doğa ve çevreyle olan bağlantısını temsil edebilir. Bulutlar, çocuğun doğal bir ortama olan ilgisini veya dışarıda geçirdiği zamanları ve duygusal durumunu yansıtabilir. Örneğin, karanlık veya korkutucu bir bulut, çocuğun endişeli veya üzgün hissettiğini gösterebilirken, beyaz ve pufidik bir bulut, mutlu ve huzurlu bir ruh haliyle ilişkilendirilebilir. Bulut çizimleri, çocuğun renk ve ifade kullanımına bağlı olarak farklı anlamlar taşıyabilir. Örneğin, koyu renkteki bulutlar, çocuğun içinde bulunduğu hava durumunu veya duygusal yoğunluğu yansıtabilir.

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki güneş çizimi (%79) genellikle mutluluk, neşe ve pozitif duygularla ilişkilendirilir. Çocuğun resmindeki güneş, içinde bulunduğu anın keyifli ve olumlu olduğunu ifade edebilir. Güneş, enerji ve canlılık sembolü olarak çocuğun hareketli, enerjik ve canlı bir ruh hali içinde olduğunu yansıtabilir. Güneş, doğayla bağlantılı bir figür çocuğun doğayı, açık havayı ve güneşi sevdiğini ifade edebilir. Çocuğun resmindeki güneş, sıcak bir hava, yaz mevsimi veya güneşli bir günü temsil edebilir. Çocuğun resmindeki güneş, çocuğun kendi yeteneklerini, başarılarını ve büyüme sürecini ifade etmek için kullanılmış olabilir. Resim 2, 14 ve 22 dışındaki resimlerde güneş kompozisyona fiziksel bir figür olarak eklenmiş izlenimi vermektedir. Bu anlamda, 2, 14 ve 22 no'lu resimlerde güneş, çocuğun olumlu duygularını yansıtmaktadır denilebilir.

Resim 2

Resim 14

Resim 22

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki insan çizimleri (% 75); çocuğun kendisini ifade etme ve başkalarına gösterme arzusunu yansıtabilir. Çocuk, kendisini çizdiği insan figürüyle temsil edebilir ve böylece

kendi varlığını ve benlik algısını ifade etmeye çalışabilir. İnsan çizimi, çocuğun ilişkiler ve aidiyet hissiyle bağlantılıdır, ayrıca aile üyelerini veya arkadaşlarını temsil etmektedir. Böylece çocuk, sosyal bağlarını ifade etmeye çalışabilir. Çocuk, çizdiği insan figürlerinde duyguları ifade ederek, gülümseyen bir figürle mutluluğu, ağlayan bir figürle üzüntüyü ve kızgın bir figür öfkeyi temsil edebilir. İnsan çizimi, çocuğun çevresini gözlemleme ve öğrenme süreciyle ilişkilendirilebilir. Resim 3, 6, 9, 10, 13 ve 18'de insan figürlerinin olumlu duyguları temsil etmediği söylenebilir. Örneğin 3 no'lu resimde, insan yüzlerine dikkatle bakıldığında küçük olan figürün bir çocuk olduğu ve yüzün kırmızıya boyanmasının kızgınlığı ifade ettiği söylenebilir. Resim 16'da insan figürleri siyah ile çizilmiş olmasına rağmen, dans eden ve gülümseyen mutlu insanları temsil ettiği söylenebilir. Bu bağlamda, insan figürlerine bakılırken, kompozisyon içindeki yeri kadar, resimdeki konumlandırmanın biçimiyle birlikte renklerin nasıl kullanıldığı da dikkate alınmalıdır.

Resim 3

Resim 16

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki aile çizimi (% 66); çocuğun aidiyet ve sevgi hissiyle bağlantılı olabilir. Çocuk, ailesini çizerek kendini bir grup içinde ait hissedebilir ve sevgi, bağlılık ve güvende olduğunu ifade etmek isteyebilir. Aile çizimi, çocuğun aile üyeleri arasındaki ilişkileri göstermeye çalışabileceği anlamına gelebilir. Çizimdeki büyüklük, konum veya renk kullanımı, çocuğun aile içindeki rol ve ilişkileri algıladığı şekilde yansıtabilir. Aile çizimi, çocuğun ailesini idealize etme veya rol model olarak görmesiyle, aile üyelerini çizerek onları önemsemesiyle, aile içindeki duygusal konumuyla ilişkilendirilebilir. Örneğin, mutlu bir aile çizimi, çocuğun aile içindeki huzur ve sevincini ifade edebilirken, üzgün bir aile çizimi, çocuğun duygusal zorlukları veya endişeleri olduğunu gösterebilir. Resim 16, mutlu ve neşeli bir aile veya arkadaş grubunu temsil etmesiyle diğer resimlerden ayrılmaktadır. Resim 9'un ise mutsuz ve olumsuz bir aile tablosunu yansıttığı söylenebilir. Resim 9'da üzerindeki pembe giysi ile mutlu ve baskın bir anne figürünün, eş büyüklükte üç insan çizimi ile çocukların, daha uzun bir çizimi ile de babanın temsil edildiği düşünülmektedir. Anne dışındaki figürlerin mutsuz oldukları ve bunun sorumlusu olarak da anneyi gördükleri ileri sürülebilir.

Resim 9

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki doğa çizimi (% 41); çocuğun doğaya olan hayranlığını ve ilgisini yansıtabilir. Çocuk, ağaçlar, çiçekler, dağlar, nehirler gibi doğal unsurları çizerek doğayı keşfetmeye ve onunla etkileşime geçmeye olan ilgisini ifade edebilir. Doğa çizimi, barış ve huzur duygusuyla, sakinlik, huzur ve içsel dinginlikle ilişkilendirilebilir. Neşeli ve renkli doğa resimleri, çocuğun mutlu ve enerjik hissettiğini gösterebilirken, karanlık veya kasvetli doğa resimleri, çocuğun içinde bulunduğu endişeli veya üzgün ruh halini ifade edebilir. Resim, 8, 16 ve 23'ün yukarıdaki bağlamı yansıttığı düşünülmektedir.

Resim 8

Okul öncesi çocuklarının resimlerindeki kalp çizimi (% 33); genellikle sevgi, duygusal bağ ve yakınlık sembolüdür. Kalp, sevgi ve duygusal bağı, aile üyelerine veya sevilen kişilere olan sevgiyi temsil edebilir. Çocuk, resmindeki kalp aracılığıyla kendi duygusal durumunu ifade ettiği gibi, iyi dileklerini veya iyilik hissini de yansıtmakta olabilir. Çocuk, resimdeki kalp aracılığıyla sevgi, hoşgörü ve pozitif enerjiyi yaymak isteyebilir. Kalp, kendini sevme, kendi değerini takdir etme ve benlik saygısı ile ilişkili olarak olarak bireyin kendine duyduğu sevgi ve kendini önemseme hissini de yansıtabilir. Resim 14 hariç diğer resimlerdeki kalplerin kompozisyon içinde olumlu bir duyguyu ifade etmekten çok, alışıldık bir sembol olarak kullanıldığı söylenebilir. Bunun bir nedeni de özellikle sosyal medya iletişimlerinde kalp imajlarının kullanma sıklıklarının kalp sembollerine yüklenen anlamların yüzeysel ve basit bir gündelik olguya dönüşmesi olabilir.

Çocuk Resimlerindeki Renklere (Armoni) İlişkin Bulgular

Tablo 2. Çocuk resimlerinde kullanılan renklerin frekans ve yüzdesi

Renkler	frekans	yüzde
Sarı	24	100
Yeşil	19	79
Kırmızı	17	70
Mavi	17	70
Siyah	17	70
Turuncu	14	58
Kahverengi	9	37
Pembe	7	29
Mor	5	20

Çalışmada yer alan resimlerdeki renkler, sarı (% 100), yeşil (% 79), Kırmızı (% 70), Mavi %70) siyah (70), turuncu (% 58), kahverengi (% 37),pembe (% 29) ve mor ((% 20) olarak sıralanmaktadır. Sarı, kırmızı ve mavi ana renklerinin ağırlıklı olarak resimlerde kullanıldığı görülürken; yeşil, turuncu ve mor ara renklerinden yeşilin daha çok (%100) turuncunun (% 58) ortalamanın üstünden morun ise (%20) en az tercih edildiği görülmektedir.

Görsel olarak diğer renklere kırılamayan ve bileşenlerine ayrılamayan en temel renk özlerine (sarı, kırmızı, mavi) ana renk denilmektedir (Holtzschue 2009). Kırmızı, tüm renklerin en sıcağı olarak, şiddet ve gücü, coşkuyu, kan akışının hızlanmasını ve motive etme gücünü temsil etmektedir (Bakırcıoğlu 2012). Sampson (1995) kırmızı rengi; tutkulu ve tehlikeli insanların rengi olarak ele almaktadır.

Çalışmada yer alan resimlerde kırmızının kalp ve ev duvarında daha çok tercih edildiği görülmektedir. Resim 12, 13 ve 23 buna örnek olarak verilebilir. Duvar ve çatılarda kırmızı rengin, çocuğun evindeki rahatlık ve

özgürlüğü temsil ettiği düşünülmektedir. Çünkü, okulöncesi kurumu, evdeki rahatlık ve serbestlikten sonra çocuğun karşılaştığı ilk kurallar sistematiği olarak düşünülmektedir. Bu bağlamda, ev coşku ve özlemle geri dönülmesi gereken mutlu bir yapıyı temsil etmektedir denilebilir.

Sarı renk; iyimserlik parlaklık, neşe, heyecan, hırs, özgürlük, açık görüşlülük, ilham, bilgelik, entelektüel bir bakış, yöneticilik duygularını yansıtır (Bakırcıoğlu 2012; Andrews 1995). Sarı renk, metabolizmayı hızlandırmakta ve hafızayı uyarmaktadır (Friedmann 2003). Sarı renk, bütün resimlerde ağırlıklı olarak güneşi temsil etmek için kullanılmaktadır.

Mavi renk; özgürlüğü, huzuru, sakinliği, güveni, sadakati, yeteneği, güzelliği, barışı, sevgiyi, derin ruh dünyasını, şifayı ve görev bilincini sembolize eder. Mavi rengi sevenler düzenli, sabırlı kişilerdir ve paylaşıma açıktırlar (Koca ve Koç 2008). Mavi, diğer yandan üzüntü ve depresyonu simgelerken; duygularda manevi bir etki de yapmaktadır (Friedmann 2003). Mavi rengin ağırlıklı olarak bulut ve gökyüzünü belirtmek için kullanıldığı görülmektedir.

İki ana rengin karışımından oluşan yeşil, turuncu ve mor renklerine ara renk denilmektedir (Öztuna 2007). Yeşil, tabiata egemen olan, insana huzur veren, rahatlatan, denge sağlayıcı ve iç açan bir renktir. Uyum ve güven verici etkiye sahiptir (Bakırcıoğlu 2012, Kaşıkçı 2006). Çalışmada yer alan resimlerde, yeşilin doğayla ilişkili olarak çizildiği görülmektedir. Bu durum, sevgi ve mutluluk duygusunun daha çok ev ve okul dışındaki ortamlarda yaşandığı izlenimini vermektedir. Modern yaşamda, kentsel yaşamın doğa ile ilişkisinin azlığı göz önüne alındığında bunun normal ve doğal bir sonuç olduğu söylenebilir. Turuncu renk; heyecan, mutluluk verici, dinamik, dikkat çekici, çarpıcı, iç açıcı, canlılık, cesaret, güven verici ve yapıcı bir renktir (Bakırcıoğlu 2012; Sharma 2007). Çalışmada, yer alan resim 18'în turuncu rengi en iyi yansıtan çizim olduğu söylenebilir. Resim 18 turuncu duvarı ve mavi çatısıyla açık ve net bir sevgi figürü olarak düşünülebilir. Mavi ve kırmızı rengin karışımı olan mor renk asilliği, zenginliği, lüksü, ihtişamı, hayal gücünü, konsantrasyonu arttırmayı ve kendine güveni simgeler. Mor renk; duyarlı, hayalci, iyi dinleyicilerin rengidir (Sampson 1995). Mor, soyluluğun bilgeliğin ve nevrotik duyguların rengidir (Bakırcıoğlu 2012). Çalışmadaki resim 1'de mor'un ağırlığı görülmektedir. Mor duvarı, turuncu kalbi, müstakil bir dubleks izlenimi bırakan merdiveni, yeşil bahçesiyle mutlu ve sevgi dolu bir kompozisyon görülmektedir. Gökyüzünün siyah olarak verilmesinin ise kasvet ve endişeden çok, soğuk havayı temsil ettiği düşünülmektedir.

Tartışma

Bu çalışmada, okulöncesi dönemdeki çocukların sevgi kavramını nasıl temsil ettikleri analiz edilmektedir. Çocukların çizdiği resimler, duygusal ifadelerini, algılarını ve düşüncelerini yansıtan önemli bir araçtır. Çocuk resimleri analizinde, çocuğun sevgiyle ilişkilendirdiği temaları ve sembolleri belirlemek önemlidir. Resimlerde yaygın olarak görülen öğeler arasında kalp sembolü, gülümseyen insanlar, birleşen eller, sarılma, doğa ve aile temalarının öne çıktığı görülmektedir. Çocuk resimlerinin analizinde resimlerindeki detaylara da dikkat etmek gerekir. Sevgi kavramıyla ilişkilendirilen detaylar, çocukların sevgiyi nasıl algıladığını ve deneyimlediğini gösterebilir. Sevgiyle ilişkili resimlerde genellikle mutluluk, neşe ve güven gibi olumlu duyguların yansıması görülür. Bu duygusal ifadeler, çocukların sevgiyi nasıl deneyimlediğini ve nasıl ifade ettiklerinin anlaşılmasını kolaylaştırabilir. Çalışmada yer alan resimlere çizgisel gelişim açısından bakıldığında; resimlerin çocukların düzeye uygun olduğu söylenebilir. Şema öncesi dönemdeki çocuk resimleri genellikle basit, çocuksu ve sembolik olabilir. Bu dönemde, çocuklar henüz gerçekçi detayları tam olarak yansıtamazlar ve çizdikleri resimlerde daha çok temel şekiller ve semboller kullanırlar. Çocuklar genellikle resimlerinde ana hatlarıyla bir nesneyi veya bir sahneyi temsil etmeye çalışırken, detaylara pek yer vermezler. Örneğin, bir insanı temsil etmek için basit bir daire veya başsız bir figür çizebilirler. Bu basit temsil biçimleri, çocukların görsel yeteneklerinin ve motor becerilerinin gelişim aşamasında olduğunu yansıtır. Bu bağlamda, çalışmada yer alan resimlerin şema öncesi dönemin ruhunu yansıttığı söylenebilir. Çalışmada yer alan resimlere kompozisyon açısından bakıldığında, çocukların yaş özelliklerine göre resimlerde kompozisyon olduğu söylenebilir. Resimde kompozisyon, çeşitli öğelerin (hat, renk, biçim, doku, perspektif vb.) belirli bir düzen içinde yerleştirilmesi ve bu öğelerin birbiriyle ilişkili bir bütün oluşturacak şekilde kullanılması anlamına gelir. Kompozisyon, resimdeki nesnelerin yerleşimi, görsel ağırlıkları, oranları, perspektifi, renk kullanımı ve diğer görsel unsurları içerir. Çocuklar genellikle kendiliğinden ve doğal bir şekilde resim yaparlar, bu nedenle kompozisyon ilkelerine tam olarak hâkim olmayabilirler. Bununla birlikte, çocukların resimlerinde de kompozisyon unsurları mevcut olabilir. Örneğin, bir çocuğun resminde ana nesne veya

figürün odak noktası olduğu belirgin bir yerleşim olabilir. Ayrıca, çocuklar resimlerinde boyutlarına ve önemlerine göre nesneleri yerleştirme eğiliminde olabilirler. Çocuk resimlerinde kompozisyon, resimdeki nesnelerin düzeni, renk kullanımı, denge ve oranlar gibi temel unsurları içerir. Ayrıca çocukların duygusal ifadelerini yansıtan bir kompozisyon da bulunabilir. Örneğin, bir çocuğun resmindeki renk seçimi veya nesneler arasındaki ilişki, duygusal bir anlatıma işaret edebilir. Çalışmada yer alan resimlere renk olarak bakıldığında; ana renk olarak en çok sarının (%100), kırmızı ve mavinin (%70) kullanıldığı görülmektedir. Ara renk olarak yeşil (%79), turuncu (% 58), ve morun ((% 20) sıralandığı görülmektedir. Renklerin insan üzerindeki etkileri yüzyıllardır özellikle bilim adamlarının ilgisini çekmektedir. Sağlık, psikoloji, tüketim eğilimleri, üretim, zihinsel ve fiziksel performans, siyaset, akademik başarı gibi farklı alanlarda renklerin etkilerinden yararlanılmaktadır. Eğitim-öğretim süreçlerinde de kuşkusuz doğrudan veya dolaylı olarak renklerle etkileşim içinde olunması kaçınılmazdır. Okul binasından, kullanılan kırtasiye malzemesine, öğretmenin giysilerindeki renklerden kitap kapaklarına kadar ilgi çekici ya da itici bulduğumuz renklerden oluşan bir dünyada yaşıyoruz (Nalinci ve Yapıcı, 2014). Çalışmada yer resimlerde ana renk ve ara renklerin yaygın kullanımı, hem okulöncesi eğitim programlarının bir yansıması hem de çocukların duygularının dili olarak oldukça yerinde bir kullanım ve profil sergilemektedir denilebilir. Genel olarak bakıldığında hem ana hem ara renklerin kullanıldığı hem de resim kağıdının yüzey olarak doldurulabildiği görülmektedir. Renkliliğe rağmen, resimlerde armoniden bahsedilemez, bu durumun ilgili yaş için doğal bir sonuç olduğu kabul edilmelidir. Çalışmada yer alan resimlerdeki figürlere bakıldığında, sevgi duygusunun daha çok, ev, bulut ve güneş % 79, insan % 75, aile % 66, doğa % 42, kalp % 33 olarak temsil edildiği görülmektedir. Çocuğun içinde bulunduğu yaş özellikleri bir bütün olarak düşünüldüğünde, bu figürlerin seçiminin son derece doğal ve uygun olduğu söylenebilir. Çünkü, çocuğun bilişsel ve duyuşsal nitelikleriyle algılayabildiği yaşam evreni bunlardır. Bunun tek istisnasının resim 14 olduğu düşünülmektedir. Resim 14'te çocuğun yetişkinleri ve aşkı sembolleştirdiği düşünülmektedir. Bu durum çocuğun bilişsel gelişiminin kronolojik yaşının önünde olmasından kaynaklanabilir.

Çocukların resimlerine bir bütün olarak bakıldığında aşağıda yer hususların öne çıktığı söylenebilir:

- Renkler genellikle canlı ve dikkat çekicidir. Çocuklar, seçtikleri renkleri genellikle duygusal ifadeleri veya dikkati çekmek için kullanır. Örneğin, sevinçli bir sahneyi yansıtmak için parlak ve canlı renkler tercih ettikleri görülmektedir.
- Resimlerde sembolik ifadeler yaygındır. Çocuklar, bir şeyi temsil etmek için sembolik olarak bir nesne veya şekil kullanabilirler. Örneğin, güneşi temsil etmek için bir daire çizebilirler veya bir ağacı temsil etmek için üç çizgi kullanabilirler. Bu semboller, çocukların düşüncelerini ve algılarını yansıtmak için kullandıkları basit ve anlaşılır bir dil olarak görülebilir. Şema öncesi dönemin bu karakteristiği bütün resimlerde görülebilmektedir.
- Şema öncesi dönemdeki çocuk resimleri genellikle ifade özgürlüğüne ve hayal gücüne dayanır. Çocuklar, çizdikleri resimler aracılığıyla dünyayı anlamaya çalışırken, iç dünyalarını ve duygusal deneyimlerini ifade etme fırsatı bulurlar. Bu dönemdeki resimler, çocukların yaratıcılığını ve görsel iletişim becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur.

Kaynaklar

Andrews, T. (1995). *Renklerle tedavi*, (Çev: T. Ökten), İstanbul: Arıtan Yayınevi.
Bakırcıoğlu, R. (2012). *Ansiklopedik eğitim ve psikoloji sözlüğü*, Ankara: Anı Yayıncılık.
Bigalı, Ş. (1999). *Resim sanatı,* Ankara: T.İş Bankası Yayınları
Boyatzis, R.E. (1998). *Transforming qualitative information: thematic analysis and code development.* London: Sage
Brinkmann, S. (2013). *Qualitative interviewing: understanding qualitative research*. New York: Oxford University Press.
Ersoy, A. (1995). *Sanat kavramlarına giriş*. 2. Basım, İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık.
Friedmann, R. S. (2003). *Mystery of color*. USA: L&M Publications.
Fromm, E. (1994). *Sevme sanatı*. Ankara: Akış Yayınları
Holtzschue, L. (2009). *Rengi anlamak*. (Çev.: F, Akdenizli). İzmir: Duvar Yayınları.
Grill, T. ve Scanlon, M. (2003). *Fotoğrafta kompozisyon*. (Çev.: N. Sipahi), İstanbul:Homer Yayınları.
Kaşıkçı, E. (2006). *İmaj iletişim & beden dili*. İstanbul: Hayat Yayıncılık.
Kırışoğlu, O. T. (1991). *Sanatta eğitim.* Ankara: Demircioğlu Matbaacılık.
Linderman, G. (1997). *Art in the elementary school*. USA: Theme Graw Hill Companies.
Roland, G. (1995). *Art encounters.* USA: College of Education, University of Florida.

San, İ. (1979). *Sanatsal yaratma, çocukta yaratıcılık*. Ankara: T. İş Bankası Kültür Yayınları.
Koca, E. ve Koç, F. (2008). Çalışan kadınların giysi seçimleri ve renk tercihleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/24, 171-200.
Kutluer, G. (2015). Gelişim süreçlerinde çocuk resminin yeri. *EKEV Akademi Dergisi*, 19/63, 403-410.
Malchiodi, C. A. (1998). *Çocukların resimlerini anlamak.* İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
Maslow A. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row Publ.
Mülayim, S. (1994). *Sanata giriş*. 2. Basım, İstanbul: Bilim Teknik Yayınevi.
Nalinci, G. Z. ve Yapıcı, M. (2020). Gelişimde satır araları IV: Çocuk resimlerinin dili. (Editör; H. G. Ogelman). *Gelişim Bağlamında Yaşamın İlk Yılları: Erken Çocukluk Döneminde Gelişim,* 633-672, Ankara: Eğiten Kitap.
Öztuna, Y. (2007). *Görsel iletişimde temel tasarım*. İstanbul: Yorum Sanat Yayınevi.
Sharma, R. (2007). *Renklerle tedavi*. (Çev: E. Kafalı), İstanbul: Nokta Kitap.
Yapıcı, Ş. ve M. Yapıcı (2010). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Anı Yayıncılık
Yavuzer, H. (1998). *Resimleriyle çocuk.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
Watkins, R., Meiers, M. W., & Visser, Y. L. (2012). A guide to assessing needs. Washington DC: International Bank for Reconstruction and Development.
Turani, A. (2000). *Sanat terimleri sözlüğü*. 8. Baskı, İstanbul: Remzi

Ulakbilge
Sosyal Bilimler Dergisi

ANALYSIS OF PRESCHOOL CHILDREN'S DRAWINGS RELATED TO THE CONCEPT OF LOVE

Gülbin Zeren NALİNCİ, Şenay YAPICI, Mehmet YAPICI

ABSTRACT

Love is considered to be the most fundamental factor in terms of a person's emotional and cognitive development. Love is a socialization that individuals learn from the moment they are born. People who are raised with love during childhood become happy adults. Therefore, childhood is a critical period. A significant part of this period takes place during the preschool years. Teaching the concept of love to preschool children should be considered as an important support for personality development. Providing a loving environment for children, helping them express their emotions and understand the feelings of others is necessary. Additionally, it should aim to develop empathy skills and positively influence their relationships with others. In this study, the love-themed drawings of children aged 5-6 in the preschool period are being analyzed. This qualitative research involves the thematic analysis of the drawings. According to the thematic analysis conducted, the primary figures in children's drawings are seen to be houses, clouds, people, sun, family, nature, and hearts. It is observed that children use colors such as yellow, red, blue, green, orange, pink, brown, black, and purple in their drawings. It can be said that children use figures and colors harmoniously when depicting the theme of love in their drawings.

Keywords: Preschool education, love, child drawings, thematic review

Ek 1: Araştırma Yönergesi

Sevgili çocuklar,
Eğer isterseniz bugün sizinle sevgiyle ilgili resimler yapalım, olur mu?
İstemeyenler yapmayabilirler.
Resim yapmaya başlamadan önce sizden sevdiğiniz kişiler düşünmenizi istiyorum.
Sevdiğiniz oyunları, oyuncakları da düşünebilirsiniz.
Sevgi, sarılmaktır, birlikte oyun oynamaktır ya da birine yardım etmektir. Örneğin, üzgün bir arkadaşımıza sarılıp onu dinlemek sevgiyi gösterir.
Oyuncaklarımızı kardeşimizle, arkadaşlarımızla paylaşmak onu sevdiğimizi gösterir.
Son olarak, eğer sevgiyle ilgili resim yapacaksanız, bence onu sevdiğiniz birine hediye edebilirsiniz.
Bence bu çok hoşuna gider.
Hazırsanız, hadi başlayalım.

Araştırmacı
imza
Mayıs 2023